

ASIA Tietopyynnön käsittely

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 25.10.2018 osoittamassaan kantelussa arvostellut poliisilaitoksen menettelyä tietopyyntöä koskevassa asiassa. Kantelijan mukaan poliisilaitos ei ollut käsitellyt hänen tietopyyntöään lain edellyttämällä tavalla.

SELVITYS

Poliisihallitukselta on pyydetty selvitys ja lausunto.

Poliisihallituksen 25.3.2019 toimittama aineisto on sisältänyt Poliisihallituksen lausunnon ohella poliisilaitoksen poliisipäällikkö A:n 4.3.2019 päivätyn selvityksen.

Selvitys ja lausunto toimitetaan kantelijalle tämän ratkaisun liitteenä.

RATKAISU

Asiakirjoista ilmenevät tapahtumat

Kantelusta ja poliisilaitoksen selvityksestä ilmenee, että kantelija oli 9.8.2017 osoittanut poliisilaitoksen kirjaamolle kysymyksen: ”Onko henkilö X:än kohdistunut henkirikos edelleen pimeä? Mikä on jutun numero ja kuka on tutkinnan johtaja?” Rikosylikomisario B oli vastannut kantelijalle seuraavana päivänä, että ”Salassapitosäännöksiin viitaten poliisi ei anna sivullisille henkilöille tietoja mahdollisesti tutkinnasta olevista asioista”.

Noin vuoden kuluttua edellä mainitusta kantelija teki rikosylikomisario B:ltä saamastaan vastauksesta kantelun Poliisihallitukselle. Poliisihallitus siirsi asian käsittelyn poliisilaitokselle. Poliisilaitoksen oikeusyksikkö teki 22.10.2018 asiassa kanteluratkaisun, jonka mukaan kantelu ei antanut aihetta toimenpiteisiin. Poliisilaitos viittasi ratkaisussaan poliisilain (872/2011) 7 luvun 1 §:n 2 momenttiin, esitutkintalain (805/2011) 9 luvun 7 §:ään ja 11 luvun 7 §:ään sekä

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki, 621/1999) 23 §:n 1 momenttiin ja 24 §:n 1 momentin 3 kohtaan ja katsoi, että B:n on ollut syytä olla lausumatta asiassa.

Poliisilaitos toteaa selvityksessään, että poliisi ei anna yksityishenkilöille tietoa siitä, onko josakin asiassa meneillään esitutkinta vai ei. Kantelija ei ollut esittänyt varsinaista asiakirja- tai tietopyyntöä vaan tiedustellut yksittäistä epäiltyä henkirikosta koskevaa asiaa ja saanut tiedusteluunsa B:ltä edellä mainitun asianmukaisen vastauksen. Esitutkinnasta tiedottaminen ja varsinaiset asiakirjapyynnot ovat asia erikseen. Poliisilaitos toteaa lisäksi, että kantelija olisi voinut halutessaan tarkentaa kysymystään esimerkiksi pyytämällä kyseistä rikosasiaa koskevan esitutkintapöytäkirjan. Poliisilaitos pitää kantelua perusteettomana.

Poliisihallitus on lausunnossaan päätenyt poliisilaitoksen lausunnosta eroavaan johtopäätökseen ja katsonut, että mainitussa kantelijan sähköpostiviestissä on ollut kyse tietopyynnöstä eikä yleisestä tiedustelusta, koska siinä oli yksilöity asia nimitasolla. Poliisihallituksen tulkinnan mukaan tietopyyntöihin sovelletaan analogisesti asiakirjapyyntöjä koskevaa normistoa. Poliisihallituksen kannanoton mukaan menettely kantelijan tilanteessa olisi ollut antaa julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukainen ilmoitus.

Oikeusohjeita

Julkisuuslain 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä.

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu pykälän 2 momentin tarkoittama henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on 3 momentin mukaan: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Edellä mainittu asia on 4 momentin mukaan käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Viranomaisen antamaan ratkaisuun on lain 33 §:n 2 momentin nojalla mahdollista hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Arviointi ja johtopäätös

Käytettävissäni olevasta selvityksestä ilmenee, että kantelija oli esittänyt poliisilaitokselle edellä selostetun siinä määrin selkeän ja riittävästi yksilöidyn kysymyksen, että sitä on tullut pitää tietopyyntönä eikä yleisenä tiedusteluna. Mikäli kysymyksen luonne tai sisältö jäi poliisilaitokselle epäselväksi, olisi ollut perusteltua, että kantelijalta olisi julkisuuslain 13 §:n 1 momentin edellyttämällä tavoin pyydetty tarkennusta.

Käytössäni olleen asiakirja-aineiston perusteella kantelijan asiakirjapyyntöön ei ollut poliisilaitoksella vastattu julkisuuslain 14 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla.

Yleisesti pidän sinänsä perusteltuna poliisilaitoksen näkemystä siitä, että joissain tapauksissa pelkästään tieto siitä, onko yksittäisessä asiassa esitutkinta vireillä vai ei, voi olla salassa pidettävää tietoa. Oleellista on se, että tietopyynnot käsitellään julkisuuslain edellyttämin tavoin ja tietopyynnön esittäjä saa halutessaan asiassa valituskelpoisen päätöksen. Ainoastaan tällä tavoin tietopyynnön esittäjällä on mahdollisuus arvioida kielteisen päätöksen asianmukaisuutta ja tarvittaessa riitauttaa se.

Toimenpiteet

Saatan vastaisen varalle poliisilaitoksen tietoon edellä tietopyyntöjen asianmukaisesta käsittelystä esittämäni. Tässä tarkoituksessa lähetän päätöksestäni jäljennöksen poliisilaitoksen päällikölle ja tiedoksi myös Poliisihallitukselle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL
INTERNET

etunimi.sukunimi@okv.fi
www.okv.fi